

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ηταν μιὰ Κυριακὴ πρωΐ πού τὴν πρωταπάντησε, ὅπως ἐλήγαινε μαχμουρλῆς νὰ πιῇ καφέ στὸν καφενὲ τοῦ Κώστα, λίγα βήματα πρὶν φτάσῃ. Λογάριαζε πόσα λεφτὰ τοῦ εἶχαν μείνῃ, ὕστερα ἀπὸ τὸ χτεσινὸ τὸ γλέντι, γιὰ νὰ περάσῃ ὅλη τὴν ἐβδομάδα, ἴσα μὲ τὸ ἄλλο Σάββατο, καὶ σκουντούφλησε σχεδὸν ἀπάνω της, ὅπως ἀνέβαινε ἀφηρημένος τὸ πεζοδρόμιο.

— Μπαρνιόν, δεσποινίς! . . . εἶπε ἀπὸ συνήθεια, κατεβαίνοντας πάλι στὸ λασπωμένο δρόμο, χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ τὴν προσέξῃ, κ' ἐκείνη τοῦ χαμογέλασε καὶ προσπέρασε. Ἄθελα τότε κοντοστάθηκε καὶ τὴν κύτταξε νὰ κατεβαίῃ, κρατῶντας ἓνα ταψί, πρὸς τὸν φουῦρνο, κ' ὕστερα πίνοντας τὸν καφέ του, τὴν περίμενε νὰ ξαναπεράσῃ.

— Ὠραία κοπέλλα! εἶπε μέσα του, σὰν ξανανέβηκε, χαμηλοβλεποῦσα. Ὠραία κοπέλλα! . . .

Κ' ὕστερα, ὡς τὸ βράδυ, ἀνάμεσα σὲ κάθε σκέψι του, ξεπρόβαλλε κι' αὐτή, μὲ τὸ κόκκινο φουστάνι της καὶ τὰ φουντωτὰ μαλλιά της, καὶ χαμογελοῦσε ἀθέλγητα, μονάχος, στρήβοντας τὸ μικρὸ μουστακάκι του, ξαναβλέποντας πάλι τὸ χαμόγελο της.

Τὸ βράδυ γύρισε στὴν κάμαρά του σιγοτραγουδῶντας, κάτι σκοπούς, πού ἀθέλγητα τοῦ ἀνέβαιναν στὸ στόμα, καὶ γδύθηκε σιγὰ - σιγὰ, μὲ τὸ τραγούδι, σὰν νὰ μὴν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ.

— Κάτι στὰ κέφια μοῦ εἶσαι σήμερα! . . . Δὲν παύεις λέω ἐγώ, νὰ κοιμηθοῦμε! Ποῦ τό πινες πάλι; τοῦ φώναξε ὁ

Γιώργης, πὸν μενε μαζί του, ἀναγυρίζοντας, μισοξυπνημένος, κάνοντας τὰ κουτσὰ ξυλένια στρίποδα νὰ κτυποῦν ἀπάνω στὰ σανίδια.

Σώπασε ντροπιασμένος, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, κ' ἔπεσε, μὰ ἔκανε ὥρα νὰ κοιμηθῇ, βυθισμένος σὲ μιὰ ἀπροσδιόριστὴ εὐδαιμονία, μέσα στὰ σκοτάδια τῆς κάμαρας.

Τὴν ἄλλῃ μέρα τὸ πρωῖ, ἀντὶ νὰ πάῃ ἴσια, στὸ μαγαζί, πέρασε ἀπὸ τοῦ Κώστα νὰ πιῇ κἀναν καφέ, μὲ μιὰν ἀνομολόγητὴ ἐλπίδα, πὼς θὰ τὴν ξανάβλεπε. Πέρασε ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ φανῇ, καὶ τράβηξε ἀπρόθυμα κατὰ τὸ μαγαζί. Τὸ κέφι του εἶχε χαλάσῃ, κ' ἔπιασε τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ μιλήσῃ καὶ ν' ἀστειεύεται, ὅπως τὶς ἄλλες μέρες. Καθισμένος, μπρὸς στὸν χαμηλό του πάγκο, σφυροκοποῦσε μὲ λύσσα τὰ χοντρά πετσίᾳ, τάχα νὰ μὴν ἀκούῃ οὔτε τὴν κουβέντα, οὔτε τ' ἄλλα τὰ σφυριά, πὸν ἀνεβοκατέβαιναν ρυθμικὰ σὰν βάρδια, πότε τὸ ἓνα πότε τ' ἄλλο, ἀπάνω στὰ παπούτσια . . . Εἶχε κάτι νεῦρα ἀκατανόητα. Τὸν ἐστενοχωροῦσε ὡς καὶ ὁ σπάγγος, πὸν ἀνάδενε τὰ μακριὰ κατσαρὰ μαλλιά του, γιὰ νὰ μὴν πέφτουν μπρὸς στὰ μάτια του, καὶ κάθε τόσο τὸν ἔφερνε πρὸς τὰ πίσω, γιὰ νὰ τὸν ξανατραβήξῃ σὲ λίγο καὶ πάλι μπροστά!

Τὸ μεσημέρι ξαναπῆγε γιὰ καφέ στοῦ Κώστα, κ' ὅτι ἐτοιμαμαζότανε νὰ φύγῃ, πεισμωμένος, ἀνασηκώνοντας τὸ κεφάλι του, στὸ ἀνοιγμα μιᾶς γρίλλιας, τὴν εἶδε ξάφνου σ' ἓνα παράθυρο ἀντίκρου. Μέρειψε μονομιᾶς τὸ πρόσωπο του, κ' ὅπως ἀντικρυστήκανε τὰ μάτια τους, τοῦ φάνηκε σὰν νὰ χαμογελοῦσε.

Ἔτσι, ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα, πρωῖ, μεσημέρι, βράδν, βρισκότανε στοῦ Κώστα, προσμένοντας νὰ τὴν ἴδῃ, καὶ τώρα, κάθε φορὰ πὸν ἀντικρυσζόντουσαν, κάποιον χαμόγελο ἐφώτιζε τὰ μάτια τῆς, μὰ τίποτε πάρα πάνω. Τὸ πρόσωπο ἀπόμενε σοβαρό.

Ἄρχισε νὰ χάνῃ τὸ κέφι του, νὰ γίνεται μελαγχολικός, νὰ κρυφαναστενάξῃ ἀφηρημένος, κ' οἱ ἄλλοι τὸν ἐπείραζαν, χωρὶς νὰ ξέρουν τὴν αἰτία.

— Βάσανα, Νίκο! . . . βάσανα! . . . Τὴν ἄτιμη δὲ μᾶς θέλει!

Καὶ κεῖνος φουρκιζότανε καὶ σκύλιαζε μέσα του, μὰ δὲν ἀπόδειχνε τίποτε, κ' ἔκανε πῶς γελοῦσε.

Μιά βραδιά, ὅπως βασάνιζε τὸ μυαλό του, ἀποφάσισε νὰ τῆς γράψῃ, καὶ τὴν ἄλλη μέρα, σὰν ἐσκόλασε, τράβηξε κατὰ τὸ Ταχυδρομεῖο. Διάλεξε ἓνα χαρτὶ μῶβ, μὲ νερά, κι' ἓναν φάκελο τὸ ἴδιο, μὲ χρυσὴ κόψη, καὶ κρατῶντας ταπροσεκτικὰ στὸ χέρι, τράβηξε κατὰ τὸ Θησεῖο, κλεφτά, νὰ μὴν τὸν ἰδῆ κανεὶς. Ἐκεῖ, καθισμένος σ' ἓνα παράμερο καφενεδάκι, γλύφοντας μὲ τὴν γλῶσσα του τὸ μουστακάκι του, ξαναφέρνοντας στὸ μυαλό του ὅσα γράμματα εἶχε ὡς τότε διαβασμένα στὰ μυθιστορήματα, ἔγραψε σὲ μιὰ ἐπίσημη καὶ κωμικὴ καθαρεύουσα, «τὸ γράμμα». Ἀρχίζε μὲ ἓνα πομπῶδες «Δεσποινίς, ἀφ' ὅτου σᾶς εἶδον . . .» καὶ τέλειωνε μ' ἓνα «ὁ ἀφωσιωμένος λάτρης σας, μέχρι θανάτου», μὰ δὲν τὸ ὑλόγραψε. Ἐβαλε μονάχα μιὰ τζίφρα, τ' ἀρχικά του γράμματα, πὸν δοκίμασε χίλιες φορές, πρὶν τὴ γράψῃ, ἀπάνω στὸ μάρμαρο τοῦ τραπεζιοῦ. Τσάκισε ὕστερα τὸ χαρτὶ προσεκτικὰ, τὸ ἔβαλε μέσα στὸ φάκελο, καὶ διπλώνοντας το μὲ εὐλάβεια στὸ τσιγαρόχαρτο, γιὰ νὰ μὴν τσαλακωθῆ, τὰ βале στὴν τσέπη του μὲ χίλιες προφυλάξεις, καὶ ξαλαφρωμένος, πηδῶντας εὐθυμα καὶ σφυρίζοντας, κατηφόρησε κατὰ τὴν γειτονιά του.

Δὲν ἦταν μέρα του νὰ ξουριστῆ, μὰ ἀντικρίζοντας τὸ κουρεῖο ἀνοιχτό, μπῆκε μέσα, τάχα πῶς «τὸν τσιμποῦσαν τὰ γένεια του», ἔκαμε καὶ «λοσιόν», ἔβαλε καὶ μυρωδιά, διόρθωσε καὶ τὸ μουστάκι του, κ' ὕστερα φρέσκος, μὲ φουντωμένα τὰ μαῦρα του κατσαρὰ μαλλιά, πὸν ὄλο κ' ἔσιαζε μὲ τὰ ροζιάρικα δάχτυλα του, πῆγε στοῦ Κώστα καὶ παράγγειλε καφέ. Τὸ γράμμα τὸν ἔκαιγε μέσα στὴν τσέπη, κι' ἄθελα ἔφερνε ὄλο ἓνα τὸ χέρι του κατὰ κεῖ, καὶ χაίδευε ἀνάλαφρα, ἐρωτιάρικα τὸ τσιγαρόχαρτο, πὸν τὸ εἶχε διπλωμένο, νοιώθοντας τὴν καρδιά του νὰ χτυπᾷ δυνατὰ, λὲς καὶ χαίδεψε τὸ μικροῦλι παχουλό χέρι, πὸν ἔβλεπε ν' ἀνοιγοκλείνῃ τὸ παράθυρο. Φούντωνε ἡ καρδιά του ἀπὸ και-

νούργιους πόθους, καὶ στὸ μυαλό του τριγυρνοῦσαν οἱ φράσεις τοῦ γράμματος, καὶ ἰδίως ἡ τελευταία « . . . μέχρι θανάτου! . . . »

Τοῦ φαινόταν πὼς πραγματικῶς ἦταν γιὰ νὰ πεθάνῃ, πὼς ἦταν ἐκείνη ἡ τελευταία του βραδιά, μὰ ἔνοιωθε μιὰ γλύκα στὴ σκέψη ἐκείνη, μιὰν ἀπόλαυση περιεργῆ, κ' ἔκλεινε τὰ μάτια, νομίζοντας πὼς ἦταν κι' ὅλας πεθαμένος! . . . Φανταζόταν τότε σκυμμένην ἄπάνω του, τὰ γελαστά της μάτια δακρυσμένα, μὰ πάντα γελαστά, καὶ κάτι ῥίγη ἀλλοιώτικα ἀνέβαιναν στὶς πλάτες του! . . . Ἄνοιγε τὰ μάτια, τότε, ξαφνικά, λὲς καὶ θὰ τ' ἀντίκριζε στὴν ἀλήθεια, μ' ἀνάμεσα ἀπ' τὰ πράσινα καλαμπόκια καὶ τοὺς ἥλιους τοῦ καφενεῖου, ἔβλεπε τὸ κλειστὸ τὸ παράθυρό της, καὶ ξανάκλεινε τὰ μάτια του, στὴ γλυκεῖα ὄπτασία.

Περίμενε ἔτσι ὡς τὸ σαββατόβραδο, κ' οἱ μέρες τοῦ φαινόntonτουσαν ἀτέλειωτες. Δὲν τὴν εἶχε ἰδεῖ, παρὰ κλεφτά, μιὰ στιγμή, καθὼς ἄνοιξε μιὰ φορὰ γοργὰ τὸ παράθυρο. Ἄκουγε μονάχα, κάθε πού πήγαινε στὸν καφενέ, τὸ ρυθμικὸ κρότο μιᾶς μηχανῆς, πὸν δούλευε ὅλο ἓνα. Θὰ εἶχαν φαίνεται ραψίματα, γιὰ τὰ μικρὰ πηγαινορχόνιουσιν στὸ ἐμπορικᾶκι, πότε μὲ κουβαρίστρες καὶ πότε μὲ μπρισίμια.

Φεύγοντας ἀπὸ τὴ δουλειά, ξουρίστηκε, φόρεσε τὰ καλά του, ἔβαλε καὶ μιὰ γραβάτα τῆς μόδας, πὸν τοῦ εἶχαν χαρισμένη τὴν πρωτοχρονιά, καὶ τράβηξε ἴσια στὸ καφενεῖο. Οἱ ἄλλοι τοῦ εἶχαν κάνει χίλια στασιά νὰ πάῃ μαζί τους ὡς τοῦ Φάντη, πὸν εἶχαν βαλμένο ἓνα γχιουβέτσι, μὰ προφασίστηκε πὼς περίμενε κάποιον, καὶ θὰ πήγαινε ἀργότερα. Πέρασε πολλὴ ὥρα ἔτσι, τοιγάρου στὸ τοιγάρου, ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα της, καὶ βγῆκε ἐκείνη. Φοροῦσε τὸ ἴδιο κόκκινο φόρεμα, πὸν τὴν εἶχε πρωτοεῖδεῖ, μὰ δὲν ἦταν μονάχη. Κάποια μεσόκοπη τὴν ἐσυντρόφεινε, ἡ μάννα της, πὸν κοντοστάθηκε καὶ κουβέντιαζε μὲ μιὰν ἄλλην γειτόνισσα.

— Ὡστε ἔτσι; Αὔριο ἔχουμε τὸν ἀρραβῶνα! . . . Καλορρίζικα, Ἄννιτσα μου, καλορρίζικα! . . . Καὶ καλὰ στέφανα! . . .

— Εὐχαριστοῦμε! . . . Εὐχαριστοῦμε! . . . Καὶ στῆς Κούλας σου, ὅπως ἐπιθυμεῖς! . . .

Τὰ λόγια πέρασαν τὸ μυαλό του σὰ βόλια. Γύρισε ὁ κόσμος γύρω του. Ἐκείνη, κατηφόρισε χωρὶς νὰ κυττάξῃ!.. Τὸ χέρι του κρεμάστηκε ἄτονο, καὶ τὸ τσιγάροσ κάηκε ἀνάμεσα στὰ δαχτυλά του, χωρὶς νὰ νοιώσῃ τὸν πόνο. Κάθε σκέψη του εἶχε σβυστῆ.

Ἀπὸ πάνω, κατηφόριζαν οἱ ἄλλοι, γελῶντας καὶ τραγουδώντας.

— Ἀκόμα ἐδῶ, Νίκο!... Ἔλα δὰ μαζί μας. Πᾶμε... ἐκεῖ πὸν ξέρεις.

Τὸν τράβηξαν καὶ σηκώθηκε μηχανικά, ξέροντας ποῦ πῆγαινον...

Ἀξαφνα κοντοστάθηκε, ἀνανογήθηκε. Ἐνοιωσεν ἓνα πόνο δυνατὸ νὰ τοῦ σφίγγῃ τὴν καρδιά, καὶ χαϊδεύοντας μὲ μανία, κουρελιάζοντας σχεδόν, τὸ γράμμα, πὸν ἦταν ἀκόμη στὴν τσέπη του, τράβηξε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους.

Γ. ANNINOS

